

# BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

AL. ED. LINDBLÖM.

N:o 4.

April.

1845.

## I. Original-Afhandlingar.

### 1. *Om Grenna-traktens Vegetation; af C. J. Lindeberg.*

Den trakt, som är föremål för denna uppsatts, är belägen i nordvestra delen af Småland, och utgör en landssträcka vid Wettefn af 2 mils längd och  $\frac{1}{2}$  mils bredd, i norr begränsad af Östergötland. — Strax söder om Omberg uppskjuter en bergskedja, som följer Wettefnns strand till Jönköping, hvarifrån den löper åt öster mot hafvet, bildande vattengränsen för norra Smålands strömmar. I början är denna bergskedja obetydlig, men tilltager i höjd mot Smålands-gränsen, inom hvilken hon ofta uppstiger till 300—400 fot, med lodrätta väggar åt sjön. Sådan framträder hon isynnerhet, inom Grenna socken, der hon båglik afviker från Wettefnns strand, tills hon vid socknens södra gräns åter nedstiger till densamma. Det härigenom upkomna låglandet mellan berget och sjön, liknande ett cirkel-segment af 1 mils bas och nära  $\frac{1}{4}$  mils höjd, hvilat på ett mäktigt lager af ler- och sandstens-skiffer, som än ömedelbart utskjuter i sjön med väggar af 8—20 fots höjd, än lemna rum för en låg strand, betäckt af kisel-stenar. Genomskuren af Röttle-ån och några bäckar, och vattnad af talrika källor från bergets fot, utmärker sig denna terrass, hvarpå Staden, Wretaholm och några byar ligga, för sin fruktbarhet och sitt sköna läge, samt för ett mildt och friskt luftstreck med tidiga vårar, särdeles de år, då Wettefn icke tillfrusit. Den här rådande jordmänen är lera. — Förutnämnda bergskedja tillhör urformationen och består af grofkornig granit och gueis, stundom blandad med glimmer-skiffer, svafvelkis (vid Reaby) och större massor af ren kvartz (vid Åsa). Östra sidan af bergskedjan slutar ej, såsom den vestra åt Wettefn liggande, med tvärbranta väggar, utan uplöser

sig i en mängd spridda, löfrika kullar med mellanoliggande odlade fält, sköna ängar, betesmarker och uråldriga skogar. I däl-derna ligga talrika gölar och sjöar, som utgjuta sitt vatten i Wettern och, genom Svartån, i Roxen. Denna östra del, som hvilar på urberget, hvilket i allmänhet är tunnt betäckt af en med grus och sand blandad svartmylla, har, i jemförelse med Grenna-terrassen, en torftig och enformig vegetation samt fat-tigdom på vår-vexter, orsakad af dess för stormarna öppna läge och talrika kärr, som med sin is länge fördröja vår-värmen. Hela denna trakt har en betydlig höjd öfver Wettern och höjer sig ännu mer mot öster och sydost, så att trakten kring Eksjö är en af de högsta i södra Sverge. Till följe af detta läge och den underliggande grundens beskaffenhet bildar denna trakt öf-vergången mellan tvänne olika vegetations-gebiter, det Östgöt-ska och Småländska, hvadan flere vexter, som äro rätt allmän-na i det angränsande Östergötland, här antingen saknas eller äro blott adventitier, t. ex. *Sherardia*, *Asperula tinct.*, *Aua-gallis arv.*, *Daucus*, *Melandrium noctiflorum*, *Neslia* och åtskilliga *Orchider*, hvarpå Grenna-trakten, i sakrad af kalk-grund, har stor brist.

Vid upräknoandet af här anmärkta vexter, anse vi ej nödigt up-taga andra, än sällsyntare och för trakten mera egendomliga, hvilka vi, för att mera åskådliggöra traktens fysionomi, anföra under särskilda vexelokaler. Antalet af genera och species inom hvarje familj torde vi framdeles, efter noggrannare undersök-ningar, få tillfälle meddela.

*Skogarna* äro upfyllda af berg, kärr och moras, och bestå mest af Gran, blandad med Tall, En, Sälg, Al och *Betu-la glutinosa*. Allmännare förekomma här: *Circæa alp.*, *Chi-mophila uniflora*, *Linnæa*, *Senecio silvat.*, *Goodyera*, *Listera cordata*. Sällsyntare: *Pyrola chlorantha*, *Chimophila umbell.* (Skeppakullen), *Stellaria longifol.* (Dottemålen, m. fl. st.).

På *backar* och *betesmarker*: *Veronica spicata*, *Sche-donorus tector.*, *Triodia*, *Carex mont.*, *Viola arenar.*, *Saxi-fraga tridactyl.*, *Cratægi*, *Viburnum*, *Euphrasia gracil.* (Högemålen), *Geranium lucidum* (flerestädes), *dissectum* (Långli-

den), *Trifolium procumbens* (flerestädes på Grenna-åsen till Omberg), *Apargia hispida*, *Leontodon lævigat.*, *Cirsium acaulis* (allmän mellan Omberg och Grenna; föröfrigt sällsynt i norra Småland).

*Ängarna* äro steniga och kärrupfyllda samt tätt bevexta af de flesta våra vanliga löfträd. Här förekomma: *Pinguicula vulg.*, *Valeriana off.*, som på lös fuktig mark vid bäckar vanligen har bladbärande rotskott, *Primula farinosa*, *Gentiana lingulata*, *Campanula Trachel.*, *latifolia* (Långliden), *Cervicaria* (Tuggarp), *Chrysosplenium*, *Stellaria uligin.*, *Melandrium diurnum*, *Silene inflata*, *Pyrus Malus*, *Trollius* (allmän), *Melampyrum cristat.*, *Pedicularis silv.* (Hägna), *Anthyllis*, *Astragalus glycyphyll.*, *Orobus vernus*, *Lathyrus silv.* (Ingefrearp, Östanå), *Vicia silv.*, *Scorzonera*, *Serratula*, *Arnica*, *Platanthera chlorantha* (Reaby qvarn), *Listera ovata*, *Betula glutinosa v. microphylla* (Wendelstorp).

I *åkrarna*, som till större delen bestå af små irregulära, med klappersten betäckta tegar, förekomma: *Avena intermedia* (yttre kronskallets rygg fullkomligt glatt!), *Lolium temulent.* (Långliden, m. fl. st.), *arvense* (Westanå), *Myosotis versicolor* (Södra Jordstorp), *Papaver dub.*, *Lamium incisum* (trädgårdar i Röttle), *Galeopsis Ladanum*, *Bartsia odontites*, *Melampyrum arvense*, *Camelina silv.* (Westanå), *Raphanus* (allmän), *Vicia villosa* (allm.), *angustifol.* (Långliden, m. fl. st.).

Vid *gårdar* och *vägar*: *Asperugo*, *Verbascum nigrum*, *Cerastium glomeratum* (allmän), *Sempervivum* (Uppgrenna, m. fl. st.), *Malva boreal.*, *vulg.*, *Marrubium*, *Myrrhis odorata* (trädgårdar i Grenna).

I *kärr* och *pölar*: *Utricularia vulg.*, *Schoenus alb.* (Skeppakullen), *Scirpus uniglum.*, *Alopecurus fulv.* (Långliden), *Molinia aquat.*, *Peucedanum palustre*, *Cicuta*, *Rub. chamæm.*, *Carex pulicaris*, *paucifl.*, *cordorrhiza* (Skåreda), *teretiuncula v. crassior* (Östanå), *elongata*, *vulgaris v. juncea* (Tuggarp), *speirostachya*.

Vid *stränder* samt i *sjöar* och *bäckar*: *Iris Pseud.*, *Scirpus caricis*, *Potamogeton lucens*, *crispus* (Brossvik),

*compressus* (Hultsjö), *Selinum carvifol.* (Stensjon), *Lobelia*, *Cardamine amara* (flerestädes vid bäckar), *Typha angustifol.* (Bunn), *Carex stricta, acuta v. fluviatil.* (Bunn), *riparia* (Skareda), *filiformis*, *Myrica*, *Stratiotes*, *Pilularia globulifera* (i mängd på ett öfersvämmadt näs mellan Bunn och Ör).

Den vestra åt Welteren sluttande sidan af Grenna-åsen samt lundarne och ängarna nedanföre hafva, såsom vi redan antydt, en från den öfriga traktens långt afvikande vegetation, som mera öfverensstämmer med Ombergs och den på öfvergångsformation hvilande Östgöta-slättens än det öfriga Smålands, hvarföre vi här särskildt uptaga dess utmärktare vexter: *Milium*, *Holcus lanat.* (Grenna), *Avena elat.*, *Melica uniflora* (Klefven), *Poa pratensis v. angustifol.*, *Festuca gigantea*, *Brachypodium gracile* (Westanå), *Triticum canin.*, *Lithospermum off.* (Gelingaryd), *Myosotis silvat.* (Klefven), *Impatiens* (Röttle, Östanå, Långliden), *Hedera* (flerestädes på Grenna-åsens vestra sluttning), *Sanicula*, *Convallaria multiflora*, *Allium ursinum* (Nahlbeck), *Allium olerac. v. complanat.*, *Berberis*, *Epilobium roseum* (Grenna), *Stellaria nemorum* (Sandviks bergen), *Rubus cæsius*, *Geum intermed.* (Grenna), *Actæa*, *Aquilegia*, *Anemone ranunculoides* (allmän i ängarna under Grenna-åsen från Smålands-gränsen till Jonköping), *Erysimum hieracifol.* (allmän på söndervittrad ler-skiffer vid Welterens strand), *Cardamine impatiens*, *Dentaria*, *Hypericum montan.* (vid Järabäcken, äfven vid Husqvarna), *Humulus* (strandbackar vid Röttleån), *Tilia parvifol.*, *Alnus incana* (i hela norra Småland mellan Welteren och Sommen, vid hvilka sjöar den isynnerhet är mycket allmän), *Fagus* (Westanå bergen), *Carex remota* (Nahlbeck), *silvat.* (Boeryd, m. fl. st.).

Af *Hieracium* förekommer äfven inom Grenna-floran en stor mängd former, isynnerhet af *H. vulgatum*. Dessa förbigå vi nu, för att blott uptaga dem, hvilka vi med säkerhet kunna urskilja: *H. fallax* (Godebrunn), *præaltum* (Högemålen), *Pilosella v. stoloniflorum* (Holkaberg), *Lawsonii* (Holkaberg), *rigidum* (Kaxtorp, Långliden).



2. *Gränserna för några Vexter utvidgade i Sverige; meddelade af C. J. Hartman* \*).

Mot Norden:

*Lemna polyrrhiza* L. Helsl. Delsbo socken i Långbo-ån: Stud. G. Berg.

*Veronica hederifolia* L. Gefle på åkrar vid Hemlingby, ymnig: Stud. G. Longberg och Rob. Hartman.

*Asperula odorata* L. Jämtl. Kall s:n vid sjön Anjen: Herr Beurling & Lägerheim.

*Allium arenarium* L. Östhammars skärgård på Söderön: G. Longberg.

*Polygonum mile* Schrank. Gestrikl. tätt vid vägen nära Trödjemurens södra gräns: Stud. C. Hartman.

*P. dumetorum* L. Gefle på hafsstranden vid Fiskarläget Bönan: C. & R. Hartman.

*Butomus umbellatus* L. Helsl. Delsbo s:n, vid Långbo-åns utlopp: C. Berg.

*Ranunculus marinus* Fr. Gefle skärgård.

*Mentha aquatica* L. ( $\gamma$  verticillata). Ångml. Gådeå-ån i Säbrå: Lect. P. Engman.

*Scutellaria hastifolia* L. Rosl. i Hargs s:n: G. Longberg.

*Raphanus Raphanistrum* L. Ångml. Lect. Engman.

*Geranium molle* L. Östhammars skärgård, Söderön vid Ytterby: G. Longberg.

*Polygala comosa* Schk. Gefle, söder om staden.

*Lathyrus sylvestris* L. Gefle vid Hemlingberget.

*Melilotus officinalis* Lam. Östh. på Söderöns stränder här och der. Trol. fullkomligt vild: G. Longberg.

*Malaxis monophyllos* Sw. Ångml. Bjertrå s:n Österstrinns fabodar: P. Engman \*\*).

\*) Såsom tillägg till Handb. i Skandinaviens Flora, Ed. 4. 1843.

\*\*) Går mot vestern äfven till Vg. hvarest den finnes på eller i grannskapet af Kinnekulle. Förf. fann nämligen vid Råbäck ett exemplar deraf inblandadt i en bukett af levande Desmansblommor (*Herm. Monorchis*).

*Carex fulva* Good. Jämtl. Östersund: Herr Beurling & Lagerheim.

*C. distans* L. Öregrunds skärgård, nära Kafverö-skate.

*Hydrocharis Morsus Ranæ* L. Helsl. Delsbo s:n i Långboån: C. Berg.

#### Mot Södern:

*Aira flexuosa*  $\beta$  *montana*. Helsl. Arbrå s:n: Herr Beurling & Lagerheim.

*Rubus castoreus* Læst. Helsl. Norrbo s:n på prestbordets egor, norr om södra Dellen: C. Berg.

*Carex glareosa* Wg. Rosl. Harg: Hr Lund från Christiana. — Vid Grislehamn: Kand. P. C. Afzelius.

*C. tenuiflora* Wg. Helsl. Jerfsö s:n: Beurling & Lagerheim.

*C. Vahlii* Schk. Herjed. Öfver-Hogdal: Beurling & Lagerheim.

*Salix phylicifolia* L. Herjedalen Ö. Hogdal: Beurling & Lagerheim.

*Hypnum catenulatum* Brid. Bleking vid Ronneby: Lindblom.

---

## II. Literatur.

1. *Herbarium normale plantarum rariorum et criticorum Sueciæ. Curante E. Fries. Fascic. X. Upsala 1843. Fol. (10 r:dr b:ko).*

Åskilliga omständigheter, hvaribland förnämligast svårigheten att utan betydliga utgifter här i Sverige kunna från ett ställe få en större paket forslad till en aflägsnare belägen landsort, hafva gjort, att Ref., oaktadt slerfaldiga försök och påminnelser, först i början af innevarande år fick möttaga 9 och 10 fasciklarne af detta intressanta och viktiga arbete. Redan i Bot. Not. för 1843 n:r 1 är meddelad en förteckning på innehållet af 9:de

fascikeln, hvarföre Ref. dervid ej vill sig nu uppehålla, utan blott redogöra för de i den 10:de fasc. lemnade vexter. Dessa båda häften hafva, om möjligt, vunnit ett ökad värde genom de flerfaldiga fylografiska anmärkingar, hvarmed en stor del af de deri meddelade vexter äro beledsagade; hade utrymmet tillåtit, skulle Ref. önskat att här reproducera desamma; men han måste inskränka sig till en blott upgift af vextnamnen och stället, der de lemnade exemplaren äro samlade. — Begagnandet af Herb. norm. skulle mycket underlättats, om hvarje halfark eller åtminstone hvarje etikett hade försetts med ordningsnummer, motsvarande det, hvarunder vexten på den åtföljande conspectus är uptagen; äfvensom om ett allmänt register öfver alla hittills utgifna häften åtföljt. — Vål skulle man med hänseende till angifvandet af lokaliteterna en eller annan gång kunnat önska noggrannare upgifter för de i särskilda exemplar lemnade specimina (t. ex. nr 21, 26, 41, 69, 85 i 10 fasc.), men då arbetets hufvudsakliga syftemål är att stadga synonymien och lemna en kommentarie till Förf. arbeten, så får man ej fästa afseende på nämnde omständighet. — I närvarande häfte lemnas äfven åtskilliga danska och finska vexter, tjenande att sprida ljus öfver skandinaviska floran. — Tionde fascikeln innehåller följande:

- 1 *Cineraria alpina* L. Imandra i ryska Finmarken; 2 *Gnaphal. pitulare* Wahlenb. Norrbotten och Lappland; 3 *Tragopogon porrifolius* L. Varberg i Halland; 4 *Hierac. Prenanthoidi effine* Recl. vid Tromsö i norska Finmarken; 5 »*Hier. silvaticum*» Retz. Upsala; 6 *H. Lawsonii* Brittan. (H. Halleri Hook. Lond.) Kristiania Norge; 7 *H. alpinum* L. Åreskutan Jemtland, Dovre Norge; 8 *H. nigrescens* Willd. Tromsdalstind i norska Finn.; 9 *H. aurantiacum* L. Snarum i östra Norge; 10 *H. glomeratum* Fröhl. Hugelien i mellersta Norge; 11 *Campan. uniflora* L. Qvickjock i Luleå Lappm.; 12 *C. bononiensis* L. Upsala förvildad; 13 *Myosotis arvensis* L. & Hoffm. Upsala; 14 *M. sparsiflora* Mik. Keret i ryska Lappland; 15 *Teucrium Scorodonia* L. Flekkelfjord Norge; 16 *Lamium incisum* Willd. var. Degeberg Vestergötland; 17 *Ilex aquifolium*

- L. Mandal Norge; 18 *Digitalis purpurea* L. Flekkefjord Norge; 19 *Rhinanthus major* v. *apterus* Fr. Varberg Halland; 20 *Pedicularis hirsuta* L. Lappland; 21 *Statice Limonium* L. Fr. Hvellinge Skåne och Seland Danmark; 22 *Cherophyllum Prescotii* DC. Keret ryska Lappl.; 23 *Archangelica litoralis* Fr. Halland och Bohuslän; 24 *Thalictrum simplex?* s. *boreale* Nyl. Torne-, Kemi-elf Lappland; 25 *Ranunc. polyanthemus* L. Upsala; 26 *R. lanuginosus* L. Sleswig och Fyen Danmark; 27 *R. reptans* L. Upsala; 28 *Batrach. aquatile* v. *Petiveri* Fr. Lund Skåne; 29 *Glaucium luteum* Scop. Tistelholmarne Bohuslän, Hvalöarne Norge; 30 *Corydalis fabacea* Pers. Upsala; 31 *Brassica campestris biennis* Grislehamn Upland; 32 *Br. Napus* L. var. Upsala; 33 *Arabis glastifolia* Reich. (Skåne, Gottland) — de lemnade exemplaren odlade; 34 *Arabis suecica* Fr. v. *biennis* (A. Thal.  $\beta$ -Wahlenb., Fr. Nov. Mant. 3) Strengnäs Södermanl.; 35 *Cochlearia anglica* v. *parviflora* Fr. (C. fenestrata Br.) ryska Finmarken; 36 *Viola canina* v. *montana* Fr. Qvickjock Lul. Lappm.; 37 *Malva moschata* L. *albiflora*: Gauthem Gottland; *rubriflora*: Tanum Bohuslän; 38 *Geranium bohemicum* L. Stockholm; 39 *Silene Armeria* L. Österö Halland (adventitia); 40 *Cerast. vulgatum* Curt., Wahl., Fr., & var. *pentandrum* Stockholm; 41 *Arenaria cilata* L. Kistrand norska Finm.; Kipinä ryska Finm.; 42 *Sagina stricta* v. *maritima* Fr. Varberg Halland; 43 *Epilob. lineare* Mühlenb. Luleå Lappm., Jemtland, nordliga Norge; 44 *Ononis campestris* Koch Köpenhamn; 45 *O. arvensis* L. Sm. Falkenberg Halland; 46 *On. arv.* v. *repens* Sm. Westervik Småland; 47 *O. hircina* Jacqu. (*O. arvensis* Retz.) Varberg Halland; 48 *Anthyllis vulneraria* c. var. Gottland och Kristiania Norge; 49 *Melilotus dentata* Pers. danska stranden af Öresund; 50 *Oxytropis campestris* v. *sordida* Koch Tana i Finmarken; 51 *Rosa inodora* Fr. Skårby Halland; 52 *R. pimpinellæfolia* L. Jutland och odlad; 53 *Rubus Sprengelii* Weihe Kullaberg Skåne; 54 *Sanguisorba polygama* Nyland. Imandra i ryska Lappl.; 55 *Euphorbia Cyparissias* L. Raflunda Skåne; 56 *Rumex obtusifolius* L. Varberg Halland; 57 *Polygonum Persicaria* v. *biforme*

Fr. Varberg Halland; 58 *Salicornia herbacea* L. var. Getterö Halland; 59 *Salix hippophaëfolia* Thuill. odlad; 60 *S. rubra* Huds. 61 *Orchis militaris* L. Lärbro Gottland; 62 *Anthericum Liliago* L. östra Skåne; 63 *Juncus bottnicus* Wahlenb. Varberg Halland; 64 *J. trifidus* L. Oviksfjällen Jemtland; 65 *Luzula hyperborea* Br. Dovre Norge; 66 *Zannichellia polycarpa* Nolte Falkenberg Halland; 67 *Potamogeton densus* L. Ribe Jutland Danmark; 68 *Scirpus parvulus* Röm. Slien Slesvig; 69 *Carex lepidocarpa* Tausch Östra Småland; Norge; Danmark; 70 *C. sparsiflora* Fr. Klockrike Östergötl.; 71 *C. limosa* L. Upsala; 72 *C. capillaris* L. Vinnerstad Östergötl.; 73 *C. ampullacea* Good. Lappland och Upsala; 74 *C. proliva* Fr. Upsala; 75 *C. tricostata* v. *praticola* Fr. Upsala; 76 *C. vulgaris* v. *juncella* Fr. Billingen Vestergötl.; 77 *C. elytroides* Fr. Upsala; 78 *C. caespitosa* v. *retorta* Fr. Upsala; 79 *C. turfosa* Fr. Upsala; 80 *C. subspathacea* Wormsk. norska och ryska Finmarken; 81 *C. paniculata* L. Vinnerstad Östergötl.; 82 *C. axillaris* \* *Bönninghausiana* Fr. Köpenhamn; 83 *C. elongata* L. Vinnerstad Östergötl.; 84 *C. stellulata* Good. Upsala; 85 *C. tenella* Schk. Holmestrand Norge och i ryska Lappland; 86 *C. dioica* L. Upsala; 87 *Coleanthus subtilis* Seid. Nittedalselv vid Skydsmo Norge; 88 *Alopecurus pratensis* v. *nigrescens* Fr. Upsala; 89 *Alop. geniculatus* L. Upsala och var. *salina* Fr. Getterö Halland; 90 *A. fulvus* Sm. Värö Halland; 91 *Calamagrostis phragmitoides* Htn Qvickjock Lul. Lappm. och Norge; 92 *C. lanceolata* Auctt. s. *diffusa* Upsala; 93 *C. lanceolata* Roth.? s. *rigens* Degeberg Vestergötl.; 94 *C. Halleriana* v. *mutica* Koch Kristiania; 95 *C. Hartmanniana* Fr. Fors Södermanl.; 96 *C. acutiflora* Schrad. Kristiania; 97 *Hierochloa australis* Röm. et Schult. Walamo Finland; 98 *Asplenium Adiantum nigrum* L. Kullaberg Skåne; 99 *Scolopendrium Phyllitis* Roth Lilla Carlsö vid Gottland; 100 *Botrychium virginicum* Sw. Tåssjöberg Ångermanland. — Hvarjemte äfven *Epilobium virgatum* Fr. från Hvalinge i Halland lemnas såsom supplement till 2:a fascikeln.



2. *Synopsis Hepaticarum. Coniunctis studiis scripserunt et edi curaverunt C. M. Gottsche, J. B. G. Lindenberg et C. G. Nees ab Esenbeck. Hamburg, Meissner, 1844. Fasc. 1 p. XIV et 1—144. 8:o (1 Thlr).*

Bland de vextgrupper, hvilka under de sednare decennierna utgjort föremål för en särdeles upmärksamhet och såsom följd deraf blifvit icke blott med hänseende till arternas utan äfven till släktenas antal mycket förökade, böra *Hepaticæ* med allt skäl hänföras. De få Linneanska hithörande släktena hafva blifvit uplösta i en mängd nybildade, hvilket isynnerhet är förhållandet med *Jungermannia* och *Marchantia*; genom nyare forskningar hafva mångfaldiga nya arter upptäckts eller blifvit särskiljda från de äldre. Denna vextgrupp har också speciellt bearbetats af flera bland nyare tidens utmärktaste Botanister, såsom Nees von Esenbeck, Hooker, Lindenberg, Hübn-ner, Taylor, Montagne, Corda, m. fl., af hvilka några gjort den till föremål för egna vidlyftiga monografiska bearbetningar och planchverk, andra åter i lärda sällskapers handlingar eller i tidsskrifter nedlagt sina observationer. Det var således ett tidsenligt och af behovet påkalladt företag att på ett ställe samla och till en lätt öfversigt ordna och framställa hvad som hitintills vidgjorts med afseende på den systematiska och deskriptiva delen af denna vextfamiljs historia. En borgen för arbetets gedigenhet innehålles redan i utgifvarnes namn, hvilka gjort sig genom flera arbeten kända såsom de, hvilka i närvarande tid utan motsägelse mest sysslosatt sig med och bäst kända hithörande vexter.

Närvarande arbete, hvaraf allenast första häftet ännu utkommit, är dediceradt till Hooker, Lehmann och Montagne, hvilka upmanat till och hufvudsakligen understödt det samma. I företalet, som är författadt af Nees von Esenbeck, redogöres så väl för arbetets plan, som för den del deraf, som hufvudsakligen tillkommer hvardera af de trenne utgifvarne. Förf. säger att han länge ämnat utgifva en sådan synopsis, som han äfven för detta ändamål haft till största delen utarbetad, men omständigheter hafva fördröjt publicerandet ända

tills de båda andra utgifvarne nu med honom förenat sig och så fördelat arbetet, att Lindenberg ensam ombesörjt släktet *Plagiochila*, öfver hvilket han utgifvit en särskild monografi; äfvensom han på sin lott tagit subtribus *Trichomanoideæ* hvar-  
öfver han och Gottsche gemensamt utarbete en monografi, som snart skall utgifvas; slutligen hafva Lindenberg och Gottsche tillsammans åtagit sig subtribus *Jubuleæ*; det öfriga har Nees von Esenbeck utarbetat. — Vidare redogöres i företalet för dem, som genom meddelande af exemplar bidragit till arbetets fullständigande, hvaribland från Skandinavien upgifvas Hartman, Liebmann och Ångström, samt för de vextsamlingar, som isynnerhet äro rika på hithörande vexter.

Detta häfte innefattar af tribus: 1: *Jungermannieæ* och dess hemicyclum 1: *foliosæ* (foliis distinctis caulem vestientibus) följande subtribus och genera: subtr. 1 *Gymnomitria*; gen. 1 *Haplomitrium* med 1 art från Skottland och Tyskland; gen. 2 *Gymnomitrium* med 8 arter, hvaraf tre europeiska; gen. 3 *Acrobolbus* med en art från Irland; gen. 4 *Sarcoscyphus* med 7 arter, alla, utom en tvifvelaktig, europeiska; gen. 5 *Alicularia* med 5 arter, hvaraf 2 hafva hemma i Europa. — Subtribus 2 *Coelocaules* med endast gen. 6 *Gottschea* med 17 arter, alla extraeuropeiska och tillhörande södra hemisferen. — Subtribus 3 *Jungermannieæ* med gen. 7 *Plagiochila* med 100 arter, deribland allenast 4 förekomma i Europa; gen. 8 *Scapania* med 21 arter, hvaraf 13 europeiska; gen. 9 *Jungermannia* med 137 arter, hvaribland 85 tillhöra Europa; hela detta släkte afhandlas ej i närvarande häfte, som afbrytes med 131 arten (*J. setacea*). — Hvad sjelfva behandlingen beträffar äro vid släktena lemnade så väl diagnos, som en kort habituel karakteristik samt vanligen en redogörelse för arternas geografiska förhållander och vid de större äfven en öfversigt af underafdelningarne. Arterna äro försedda med diagnoser, som synas vara väl träffade och hålla en lycklig medelväg mellan de alltför långa, som mera närma sig beskrifningar, och de alltför korta, som lemna föga eller ingen ledning; synonymier äro anförda ur de vigtigare arbetena; former och varieteter, stundom i stort antal, uptagna;

korta anmärkningar ej sällan bifogade, men egentliga beskrifningar allenast vid nyupställda arter; vid habitationen äro under hvarje art uptagna de länder, hvarest den, såvidt Förff. veta, förekommer; härvid har Skandinaviska geografin, såsom ofta händer hos utländska författare (ja någon gång till och med hos inländska), fått åtskilliga stötar; så t. ex. har Trondhjem på ett ställe blifvit hänfördt till Sverge; Eskilstuna förlagdt till Lappland, som vid ett tillfälle äfven erhållit sig tillräknad Herjedalen, hvilken deremot på ett annat ställe blifvit förlagdt till Tellemarken i Norge!! — Vid *Jungermannia saxicola* anföres p. 119, att denna art första gången fanns med perianthier 1835 af Thedenius i Gestrikland; detta bör rättas derhän, att Lindgren förut neml. redan 1833 fann den med frukt vid Kölfva gästgifvaregård vid Upsala, hvarom se Myrins *Coroll. Fl. Upsal.* p. III. — Thedenii och Silléns *Musci Sueciæ exsiccati* äro citerade vid de derlemnade arter; Ångströms *dispositio muscorum* synes ej för Förff. varit känd.

Hvad det yttre angår är arbetet ganska vackert; det typografiska redigt och väl anordnad. Förläggaren har låfvat, att de 2 återstående häften af oförtöfvadt skola följa; en hvar, som intresserar sig för de små, men utmärkt nätta *hepaticæ*, längtar efter afslutandet af denna synopsis, hvilken kommer att i högsta grad underlätta och utbreda kännedomen om denna vextgrupp.

- 
3. *Anleitung zum Studium der Botanik oder Grundriss dieser Wissenschaft. Nach dem Französischen von Alph. de Candolle neu bearbeitet von Dr. Alexander v. Bunge. Zweite sehr vermehrte Auflage. Mit 8 Kupfertafeln. Leipz., Köhler, 1844. XXII, 792 Seit., 8 Tafeln 8:o (3½ Thaler).*

Antalet af läroböcker och handledningar till Botanikens studium har under de sista åren i ovanlig grad tilltagit, och detta kan ej anses annorlunda än som ett godt tidens tecken, helst då det är män med utmärkta namn inom vetenskapen, hvilka utarbета desamma. Närvarande arbete intager bland des-

sa läroböcker obestriddigen ett viktigt rum; icke något af de hufvudsakligare momenter, som i en sådan lärobok böra framställas, är förbigånget, och allestädes är afseende fästadt på de nyaste forskningarne och iakttagelserna, så snart dessa äro tillräckligt konstaterade.

Arbetet sönderfaller i 7 hufvudafdelningar eller böcker: 1: Organoografi (sid. 1—152) och äro Schleidens 'Grundzüge' här lagda till grund för framställningen af elementarorganerna. — 2: Fysiologi (s. 155—314). — 3: Metodologi (s. 317—634), hvori äfven uptages en framställning af naturliga systemet efter De Candolles uppställning med utförliga karakterer på klasser, underklasser och alla de hufvudsakliga familjerna, vid hvilka äfven deras förvandtskap, geografiska utbredning och egenskaper i korthet äro uptagna, äfvensom i de större familjerna dithörande underordningar äro karakteriserade och alltid under hvardera några viktigare af dithörande släkten namngifna. — 4: Vextgeografi (s. 637—684). — 5: Om fossila vexter (s. 687—706). — 6: Medicinsk botanik (s. 709—714). — 7. Botanikens historia (s. 717—736). — Derester följa förklaring öfver planchererna (s. 737—752), och register (s. 753—792). — Femte, sjette och sjunde afdelningarne upgifva allenast sjelfva hufvudmomenterna utan att ingå i några egentliga specialiteter, hvilket ock, ehuru i vida mindre grad, är förhållandet med 4:e afdelningen. — Plancherna framställa: den första elementarorganerna; 2:a stjelkens byggnad; 3:e och 4:e blomdelarne; 5:e pollen och embryo; 6:e frukten; 7:e embryo, frö och groning; 8:e afser kryptogamerna.

Ref. kan ej annat än rekommendera detta arbete såsom en förberedelse till ett djupare och allvarligare studium af botaniken. — Papperet är vackert, trycket redigt och korrekt.

### III. Hvarjehanda.

I. Herr C. F. Nyman, hvilken de första dagarne af 1844 afreste från Sverige till Sicilien i afsigt att, så framt ett af honom sökt reseunderstöd beviljades, dels undersöka vegetationen

på denna ö, dels utsträcka sina forskningar till Grekland o. s. v., nödgades att, sedan nämnda understöd ej kunde vinnas, öfver Neapel, Paris, Hamburg begifva sig tillbaka. Han är nu sysselsatt med ordnandet af de utmärkt rikhaltiga samlingar han under nära ett års vistande på Sicilien gjort och ämnar han publicera de under resan gjorda iakttagelserna.

2. Andra delen af Prof. Wikströms Stockholmsflora är nu under tryckning, äfvensom ett af H:r N. J. Anderson uprättadt fyrfaldigt register öfver de Botaniska årsberättelserna ifrån år 1820.

3. H:r Arrhenius utgifver en ny upplaga af sin terminologi öfver vextriket, som blir tillökad med vextfysiologi. — Han ämnar äfven företaga en utrikes resa.

4. H:r N. Lund, hvilken med ett af Kristiania Universitet lemnadt större stipendium längre tid vistats i Upsala för att under Prof. Fries studera Botanik, isynnerhet Mykologi, har återvändt till Kristiania, der han börjat låta trycka en *»conspectus Hymenomycetum circa Holmiam nascentium»*. — Han har för afsigt att äfven oförtöfvadt utgifva en utförlig Flora öfver Kristiania-trakten efter Fries' naturliga metod och funderar också på att mot hösten anträda en utrikes resa.

5. Kontraktsposten Teol. Doktor C. Stenhammar, hvilken förra året erhöll ett anslag af 600 rdr hko för att företaga en vetenskaplig resa till Gottland, men af riksdagen hindrades härifrån, ämnar under instundande sommar i stället utföra detta besök. Väl har H:r Stenhammar under de sednare åren från botaniken till zoologien öfverflyttat sin kärlek, men det oaktadt kommer han att äfven åt vextriket egna sin upmärksamhet; skada allenast att Gottland är så ofta berest och undersökt af Botanister på deras egen bekostnad, att man eger föga hopp att derifrån kunna bringa någon skörd af det värde att den ens på långt när motsvarar hälften af det för en resa inom vårt eget land ovanligt betydliga publika anslag, som blifvit H:r Stenhammar beviljadt.

6. Prof. P. F. Wahlberg ämnar under sommarens lopp företaga en resa åt Lappland, och ehuru äfven han företrädes-



vis egnar sina forskningar åt entomologien, lemna han dock ingalunda Botaniken å sido.

7. Det årliga anslag af 10,000 r:dr b:ko, som Riks. Ständer beviljat till vetenskapliga arbeten och resor, har nu blifvit för innevarande år fördeladt; en mindre del deraf var redan förut disponerad, och af återstoden har Botaniken fått obetydlig andel. Baron G. W. v. Düben har till understöd för sin resa (se föregående n:r) erhållit 800 r:dr b:ko, hvaraf hälften kan räknas Botaniken till fördel och den andra hälften hänförs till zoologien, hvilken vetenskap, med inberäknande häraf, erhållit på sin lott 2200 r:dr, Medicinen 2200, Filosofien 900, Orientalspråken 650, Antiqviteterna 400, hvarjemte ett understöd af 400 r:dr, allt b:ko, tilldelats Magr. Vidgren till företagande af en vetenskaplig resa, hvars föremål är för Utg. obekant. — Utg. hade ansökt, att för detta liksom för förra året erhålla ett anslag af 200 r:dr b:ko såsom understöd till utgifvande af närvarande tidsskrift; men ansökningen, ehuru af Kongl. Vetenskaps Akademien förordad, vann icke afseende; till följe hvaraf Utg., ehuru påkostande det för honom är, nödgas i det hänseende ändra tidsskriftens plan, att literaturbibanget uphör, och anmälan af utkommande arbeten inskränkas för att kunna inflyta i sjelfva tidsskriften, hvaraf Utg. dock hoppas kunna under årets lopp lemna ett eller annat dubbelark.

8. Professor J. A. Schultes' (Römers medarbetare i *Systema Vegetabilium*) stora herbarium, bestående af 19—20,000 arter, annonseras till salu; det finnes i München. — Äfvenledes är det herbarium, som statsrådet Prof. Kielmeyer i Stuttgart efterlemnadt och som består af ungefär 3000 till stor del europeiska arter, falt. — Fr. G. S. Lüders i Hamburg erbjuder till salu åtskilliga af honom i Wisconsin och sydvestra delen af Missouri gjorda insamlingar af vexter i väl konserverade exemplar; hvarje centuria kostar 4 à 5 Thal. Pr. C. — I Schlechtendahls och Mohls *Botanische Zeitung* finnas närmare underrättelser om alla dessa vextsamlingar.

9. Hr Lilja har tillkännagifvit, att han från och med April ämnar under sommarmånaderna innevarande år fortsätta

utgifvandet af *Tidning för trädgårdsskötsel och allmän vextkultur*, som någon tid varit afbruten; ett n:r skall utkomma hvarje månad och tidningen kostar för nämnde tid hos utgifvaren 40 sk. b:ko.

#### IV. Anmälan.

Nedanstående samlingar af *Sicilianska vexter*, insamlade af undertecknad under förlidet års resa, äro till salu. Ut i desamma äro äfven intagna några få arter från Malta och Neapel. Vexterna äro alla noggrant bestämda och exemplaren vackra, och tager jag mig i sammanhang härmed friheten nämna, att de H:rr Botanister, hvilka såsom aktieägare eller köpare erbållit del af mina samlingar, fördelaktigt yttrat sig äfven öfver dessas utseende. Förteckningen uptager endast fanerogamer, men dessutom kunna, för den som sådant önskar, tilläggas 20 mossarter äfven från Sicilien. — Samlingarna äro följande:

N:r 1,	innehållande	625	arter,	kostar	66	R:dr	32	sk.	B:ko.
N:r 2,	—	540	— ;	—	60	—	—	—	—
N:r 3,	—	475	— ,	—	50	—	—	—	—
N:r 4,	—	375	— .	—	40	—	—	—	—
N:r 5,	—	320	— ,	—	33	—	16	—	—
N:r 6,	—	240	— ,	—	30	—	—	—	—
N:r 7,	—	154	— ,	—	20	—	—	—	—
N:r 8,	—	110	— ,	—	13	—	16	—	—
N:r 9,	—	77	— ,	—	10	—	—	—	—
N:r 10,	—	74	— ,	—	10	—	—	—	—

Requisitioner torde benäget insändas till undertecknad under nedanstående adress, hvarvid motsvarande penningvärde bör medfölja. Jag besörjer då genast, efter upgifven adress, försändningen, hvilken bekostas af resp. reqvirenter sjelfva. Uplysningsvis får jag nämna att N:r 1 är såld.

C. F. N y m a n.

(Adr. Stockholm, Ladugårdslands Skeppargata N:r 8).